

“ВДЯЧНІСТЬ”
ЗА ВІДДАНІСТЬ

Iван Кожедуб – льотчик-винищувач.

Тричі Герой Радянського Союзу (1944, 1944, 1945)

Перший в історії реактивної ери літак, збитий в повітряному бою та ще й гвинтовим противником. Це сталося 15 лютого 1945 р. над річкою Одер. Кожедуб збив реактивний винищувач Me-262 унтер-офіцера К. Лянге (німецький ас, який збив 180 літаків).

До кінця війни гвардії майор Кожедуб здійснив 330 бойових вильотів, у 120 повітряних боях збив 64 літаки противника (сюди не входять 2 американських P-51, збиті ним весною 1945 року, які першими напали на нього, напевне прийнявши за гітлерівця). Свій останній бій, в якому збив два FW-190, провів в небі Берліна. За всю війну жодного разу не був збитий

“На хрен обмундировывать и вооружать этих хохлов? Все они – предатели! Чем больше в Днепре потопим, тем меньше придется в Сибирь после войны ссылать.”

маршал Жуков

“ВДЯЧНІСТЬ” ЗА ВІДДАНІСТЬ

Упорядник
Євген Козак

Україна • 2014 • Львів

“ВДЯЧНІСТЬ” ЗА ВІДДАНІСТЬ

Навіть не можна уявити, на що розраховувало військове і партійне керівництво Союзу, коли біля самого кордону створювалися стратегічні запаси боєприпасів, паливно-мастильних матеріалів, продуктів і обмундирування. Всього за 15–20 км від переднього краю створювалися військові бази прямо на землі, за 30–50 км розташовувалась винищувальна авіація, за 75–100 км – бомбардувальна. Розроблена радянським командуванням наступальна операція на Європу і Німеччину 22 червня 1941 року в повній мірі була застосована не радянськими військами, а вермахтом. І це в той час, коли кремлівське керівництво точно знало місяць, число й годину нападу німецьких військ на Радянський Союз. Німецькій винищувальній авіації навіть не потрібно було шукати цілі. Вони були наяву. За декілька хвилин лету бомбардувались скучення радянських військ, танків, автомобілів, літаків на аеродромах, інша техніка й бази стратегічних запасів матеріалів та продуктів. Два десятиліття тяжкої, принизливої, майже дармової праці більшості людей Радянського Союзу кремлівські урядовці за декілька тижнів пустили за димом, і ніхто з них не був покараний. А скільки горя, муک і страждань

принесло воно своєю злочинною діяльністю військовим, цивільним, простому люду, залишенному без захисту на окупованих територіях! За кілька місяців війни 1941 року 5,3 мільйона воїнів – це майже вся чудово підготовлена кадрова Червона Армія – були розгромлені, вбиті чи покалічені, поранені й взяті в полон. Було втрачено більше шести мільйонів оди- ниць стрілецької зброї, майже двадцять одну тисячу танків, понад десять тисяч військових літаків, більше ста тисяч гармат і мінометів, понад мільйон тонн боєприпасів і продовольства. Не варто забувати, що перший шквал вогню нацистської Німеччини й переважна більшість військових операцій відбулись на територіях не Росії, її міст і сіл, а західних прикордонних республік, у тому числі й України.

Перший німецький вогненний каток війни нищив в Україні не тільки військову техніку, війська і їх стратегічні запаси, а міста, села, заводи, фабрики, електростанції, колгоспи й радгоспи. Усе, що сприяло опору. Екстremo вживалися чергові мобілізаційні заходи, вивозилися хлібні, тваринні й інші ресурси України на схід, в Росію і райони Середньої Азії. Туди було евакуйовано більше 3,5 мільйона громадян України, вивезено обладнання 550 найбільших українських промислових підприємств, якого назад так і не повернули.

У спільній директиві ЦК ВКП(б) і радянського уряду від 29 червня 1941 року, у виступі Сталіна по радіо 3 липня 1941 року, у спеціальній постанові Державного комітету оборони від 22 липня 1941 року висувалась настійна вимога на окупованих територіях для окупантів створити зони “спаленої землі”. Кремлівське керівництво цими й іншими рішеннями дало вказівку місцевим органам влади і парторганізаціям знищувати все, що не вдалося евакувати у східні райони СРСР: устаткування заводів, фабрик, колгоспну техніку, реманент, палити зерно й сільськогосподарську рослинність. Тікаючи на схід, комуністична влада давала вказівки спеціальним підрозділам вчиняти прямі злочини проти українського народу. Не нацисти, а саме комуністична влада при евакуації висадила в повітря Дніпрогес. Про це не було повідомлено ні цивільне населення, ні навіть неподалік розташовані військові частини. В Дніпропетровську було підірвано хлібокомбінат разом із робітниками. В Одесі при відступі Червоної Армії затопили приморські квартали разом із жителями, а поранених червоноармійців скинули в море разом із санітарними машинами. З Харкова вивезли сотні представників інтелігенції, щоб потім їх спалити в закритому будинку. Разом з людьми знищений Хрещатик, майже весь центр Києва. Таких прикладів – незліченна кількість.

Поки кремлівське керівництво, шоковане

порушенням пакту про ненапад і розгромом основних сил Червоної Армії, переборювало свою нервово-психологічну кволість, занепад сил і байдужість до всього навколошнього, нацистська армія розгромила так і не підготовлений до захисту своєї держави Західний Білоруський фронт, проникла на 500–600 кілометрів вглиб СРСР і вийшла на рубіж, що загрожував Москві. Всупереч “геніальним” передбаченням Сталіна Німеччина напала на непідготовлені до захисту в Україні й Бессарабії сконцентровані на невеликих територіях основні кадрові війська і військову техніку Радянського Союзу. Знищивши на аеродромах сотні і тисячі одиниць штурмової й бомбардувальної авіації, ворог позбавив можливості командування Київського й Одеського фронтів прикривати свої війська з повітря. По-належному не оцінивши обстановки в перші дні війни, воно дало наказ танковим й моторизованим корпусам перейти в контрнаступ у районі Луцька – Рівного – Бродів й розгромити перше танкове угрупування ворога. Тиждень тривало це одне з найбільших за всю війну танкове побоїще. Втрати радянських військ і техніки співвідносилися з втратами противника як 20 до 1. З 4200 радянських танків у тому бою уціліли тільки 737, та й ті були не всі придатні для використання в подальших військових операціях. Танкові армади ворога, щільно прикриті з повітря, за лічені тижні захопили май-

же всю Україну, заглибились на її територію на 400–500 кілометрів, вийшли на підступи до Києва, Харкова, Одеси. В ті дні, як згадував С.Тимошенко, у “вождя” усіх народів “щоки були запалі, неголені, очі тъмяні, хмільні... Він сидів біля столу, як паралізований, повторював: “**Ми просрали все, що нам залишив товариш Ленін, немає нам прощення...**”.

Відійшовши від прострації перших днів війни, “вождь” докумекав, що війна в Білорусії й на теренах України, втрата їх матеріальних цінностей та людей, і навіть головних збройних сил Радянського Союзу – це ще не війна в Росії, не винищення її народу й позбавлення його самого й оточення можливості володарювати на шостій частині земної суші. Не будучи впевненим, що новобранці Червоної Армії можуть зупинити нацистські полчища, захистити територію Росії і звільнити її від загарбників, Сталін був готовий запропонувати Гітлеру другий, оновлений варіант Брестського миру. Для досягнення бажаного результату він запропонував міністрові закордонних справ СРСР В'ячеславу Молотову під час його зустрічі з болгарським послом передати в Берлін пропозицію припинити бойові дії і за це віддати нацистам Україну й Білорусію. Лише з огляду на військові успіхи, Гітлер відкинув ці пропозиції, й не вгамував бажання кремлівських стратегів вкотре відкупитися, жертвуючи українським народом і його національними багатствами.

Допущені в перші дні війни втрати матеріальних й людських ресурсів, доведена до катастрофічного знищення майже вся найкраще в світі оснащена військовою технікою Радянська Армія, провал дипломатії щодо розподілу Європи між Німеччиною й Радянським Союзом, передвоєнне озлоблення комуністичним терором народів західних республік і прилеглих до них Румунії, Угорщини, Словаччини змушувало ці народи вважати нацистів не загарбниками, а визволителями від комуністичної тиранії. Не був винятком у цьому ланцюговій український народ, який зазнав чи не найбільше втрат від триразового завоювання Росією України в 1918–1920 роках, спровокованої нею в Україні громадянської війни, організованими голodomорами, репресіями й депортаціями. На початку війни селяни мали надію на визволення їх Німеччиною від комуністичної сваволі. Ганьба кремлівським керманичам за політику неповаги до народів і злочинну бездіяльність.

Не пройшло й місяця з часу окупації Німеччиною України, як окупаційна влада з німецькою відвертістю й прямотою, не прикриваючись словами дружби, братерства, однією християнською вірою й родинними зв'язками, як це десятиліттями й віками робила Росія, вустами начальника райхскомісаріату “Україна” Еріха Коха на одній з нарад окупаційних

чиновників у місті Рівне оприлюднила цілі Німеччини щодо України: “Мета нашої роботи – примусити українців працювати на Німеччину, а не ощасливити цей народ. Україна повинна постачати те, чого немає в Німеччині. Цю роботу слід проводити, не рахуючись із втратами.” Така політика Німеччини в Україні під час війни Росією практикувалась століттями за усіх царів і урядів. Історичний досвід засвідчує, що російські правителі переважно були товаришами й братами загарбницьким партіям і урядам Німеччини й інших держав щодо України, а не українському народові.

Жорстоко нищилося українське чоловіче населення, яке мобілізовували у віці від 16 до 55 років.

Жуков: “На хрена обмундировывать и вооружать этих хохлов? Все они – предатели! Чем больше в Днепре потопим, тем меньше придется в Сибирь после войны ссыпать.”

За перебування на окупованих територіях непідготовлених й слабо озброєних чоловіків посилали попереду професійної армії на позиції ворога. Впродовж 24 днів, часто з однією гвинтівкою чи автоматом на трьох, із наказом здобути зброю в бою, їх під загрозою знищення загороджувальними загонами гнали в атаки на сильні ворожі укріплення. За злочинними наказами з посланих на смерть щойно мобілізованих солдатів у Корсунь-Шевченківській битві полягло понад 770 тисяч українців, німецьких військ у цій битві знищено і взято в полон трохи більше 70 тисяч.

Вороже командування по-належному оцінило масовий героїзм українського поповнення. Ті новомобілізовані, яким пощастило йти в атаку в той момент, коли у ворога закінчувалися боєприпаси, через гори трупів своїх колег сміливо кидались у рукопашний бій з німецькими солдатами, забезпечуючи себе зброєю, а своїми тілами – прорив кругової оборони ворога. Щоб менше українців поповнювало поріділі радянські війська, німецьке командування, яке потрапило в оточення в Корсунь-Шевченківській битві, дало наказ у контролюваних ними населених пунктах винищити все чоловіче населення віком від 18 до 50 років. Оскільки село Виграїв знаходилось на території, зайнятій нацистськими військами, їх солдати 17 лютого 1944 року протягом одного дня винищили більше 70 потенційних воїнів.

Знаючи тепер, що Корсунь-Шевченківська битва відбувалася з 25 січня по 17 лютого 1944 року, а її епіцентр був біля села Шендрівка, за 15–20 кілометрів від села Виграїв, важко нині повірити, що група з 10 німецьких солдатів замість виконання наказу про капітуляцію, використовуючи бойовий танк, не маючи надії уникнути полону, поїхала за 20 кілометрів від основних військ відстрілювати потенційних українських вояків. Під виглядом німецьких солдатів тут діяв спецзагін НКВС. Це підтверджується поведінкою радянських солдат, які рано-вранці наступного дня після винищення виграївських чоловіків, не будучи сюди запрошеними допомагати в похоронах, прийшли в село з лісу з лопатами і швидко стали копати ями й закидати вбитих. Така швидка поява радянських гробокопачів і їх обізнаність про місце знаходження убитих, наштовхує на думку, що убивали не німці, а спецпідрозділ військ НКВС, щоб не тратити часу на їх мобілізацію.

Тоді діяв варварський наказ Кремля № 270 від 16 серпня 1941 року, який гласив: “Расстреливать безжалостно дезертиров, бойцов, сдавшихся в плен. А если они решатся на это, пусть знают, что их семьи будут вынуждены испить самую горькую чашу”.

На знак “подяки” за це кремлівське керівництво не задовольнилося масовим винищеннем українського поповнення радянської ар-

мії, а ще підготувало наказ про винищення українців як нації. Ось його зміст:

“Совершенно секретно.

Приказ № 007/42

22 июня 1944 года, г. Москва.

По народному комисариату внутренних дел Союза

и народному комисариату обороны Союза ССР.

Агентурной разведкой установлено: за последнее время на Украине, особенно в Киевской, Полтавской, Винницкой, Ровенской и других областях, наблюдается явно враждебное настроение украинского населения против Красной Армии и местных органов Советской власти. В отдельных районах и областях украинское население враждебно сопротивляется выполнять мероприятия партии и правительства по восстановлению колхозов и сдаче хлеба для нужд Красной Армии...

Приказываю:

1. Выслать в отдаленные края Союза ССР всех украинцев, проживающих под властью немецких оккупантов.

2. Выселение производить:

а) в первую очередь украинцев, которые работали и служили у немцев;

б) во вторую очередь выслать всех остальных украинцев, которые знакомы с жизнью во время немецкой оккупации;

в) выселение начать после того, как будет собран урожай и сдан государству для нужд Красной Армии;

г) выселение производить только ночью и внезапно, чтобы не дать скрыться одним и не дать знать членам их семей, которые находятся в Красной Армии.

3. Над красноармейцами и командирами из оккупированных областей установить следующий контроль:

а) завести в особых отделах специальные дела на каждого;

б) все письма проверять не через цензуру, а через особый отдел;

в) прикрепить одного секретного сотрудника на 5 человек командиров и красноармейцев.

**4. Для борьбы с антисоветскими бандами перебросить
12-ую и 25-ую карательные дивизии НКВД.**

Приказ объявить до командира полка включительно.

*Народный комиссар внутренних дел Союза ССР
Берия*

*Зам. народного комиссара обороны Союза ССР,
маршал Советского Союза Жуков".*

Такий-от подарунок комуністичного керівництва СРСР був мільйонам солдат з України, які віддавали найдорожче – своє життя за вигнання нацистів з території Радянського Союзу. Їм навіть і не снилося, що коли вони не загинуть на фронті, то при поверненні додому сконають у сибірських таборах.

Генерал армії Микола Ватутін (1901–1944).
Герой Радянського Союзу (посмертно 1965 р.)

Руїни Хрещатика,
підірваного разом з мирним населенням москалями

Міст імені Євгенії Буш знищений радянськими військами при відступі

Бої за Київ

Кияни повертаються до рідного міста

Європейська площа 1943 р.

В Корсунь-Шевченківській операції загинуло понад 770 тис. українців

Назар ОЛЬХОВСЬКИЙ

ТАСМНИЦЯ ЗАГИБЕЛІ ГЕНЕРАЛА ВАТУТИНА

П'ятого квітня 1944 року о 14.00 Ватутіну було зроблено високу ампутацію бедра. “Я прийшов туди після операції, – згадує М. Хрущов, – і мені повідомили про результати. Кажучи людською мовою, це була страшна картина: не просто людина без ноги, а відкрита рана... Не знаю, скільки днів протягнув він в такому стані, коли знову подзвонив мені Бурденко (чи його асистент) і попросив, щоб я приїхав, бо Ватутін уже перебуває у надзвичайно важкому стані. Він кидався, піднімався на руках, вимагав блокнота, олівця і намагався написати якусь телеграму, звертався до Сталіна з проханням врятувати його і тому подібне. Коли я підійшов до нього, він кинувся назустріч, обнімав, цілував, був у напівсвідомому стані, але хотів жити і звертався до кожного, хто міг чимось допомогти відвоювати його життя. А я йому сказав: “Миколо Федоровичу, Сталін знає і все зробить, що треба”. Справді, я зі Сталіним спеціально говорив про Ватутіна по телефону. Потім Сталін мені ж і докоряв, що ми допустили смерть Ватутіна”.

Звернення Ватутіна до Сталіна (а не до лікарів) з проханням врятувати йому життя свідчить, гадаю, про те, що головним у питанні життя і смерті генерала був далеко не і медичний аспект.

А якщо врахувати те, як сталінські нишпірки перевіряли кожного, і навіть найвідданішого командира, то стане очевидним: Ватутіна було за що списати. Наприклад, офіцер з особливих доручень Юрій Коваленко переказував мені деякі його нічні сповіді: “Коли штаб Першого Українського фронту розташувався у селі Требухові у жовтні 1943 року, він наказав мені ночувати разом з ним в одній кімнаті. І я тоді від нього дізнався, що він ніякий не росіянин Ватутін, а українець Ватутя з Курщини, що його батька розкуркулили. Коли він вступив до Полтавської піхотної школи, то один з викладачів йому відверто порекомендував: якщо хочеш мати велике військове майбутнє, то слід стати росіянином Ватутіним, і відмовитись від українця Ватуті. І він це зробив. Це йому допомагало просуватися по військовій драбині. Це стало головною умовою при призначенні командувачем Першого Українського фронту, адже маршал Жуков був проти того, щоб його очолював українець.

Ще однією відвертістю Ватутін ошелешив мене у Київському госпіталі на вулиці Артема. Це було 6 листопада 1943 року. На Софійській площі тривав мітинг з приводу визволення столиці від нацистів. А я лежав у палаті з пораненою ногою. Під час наступу випадкова куля мені перебила кістки гомілки.

Раптом до мене в палату заходить лікар-дівчина, капітан медичної служби, і каже, що приїхав комфронту і хоче зі мною порозмовляти.

Ватутін привіз мені офіцерський орден Богдана Хмельницького другого ступеня, прикріпив до піжами, побажав швидше одужувати, бо, мовляв, є важливе секретне завдання, якого я ще не виконував.

Я весь напружився: що ж це мені належить зробити? Ватутін каже:

– Надо перейти лінию фронта на Житомирщине и на Ровенщине попасть в штаб Шухевича.

– А хто такий Шухевич? – питаю його.

– Это командир Украинской Повстанческой Армии.

– Але ж я чув, що повстанцями на Західній Україні командує Бандера.

– Какой там Бандера, – відрізав Ватутін, – Бандера гражданский человек. Он где-то в Европе прячется. А Шухевич – военный генерал уровня Манштейна. У него не сброд бандитов, как нам говорят, а высокоорганизованная дисциплинированная армия.

Я стою з палицею коло ліжка, начальник госпіталяходить коридором, а Ватутін – по кімнаті і розповідає:

– Если до сих пор я играл партию с Манштейном, то теперь придется играть еще и вторую партию с Шухевичем. Я как украинец с украинцем, как генерал с генералом хочу с ним встретиться и поговорить.

– Миколо Федоровичу, а про що ви будете з ним розмовляти? – перепипую.

– Зачем нам воевать друг против друга, проливать кровь. У меня три миллиона солдат и офицеров, у него в десять раз меньше, наверное, столько, сколько мы в Днепре потопили. Но из трех миллионов у меня половина украинцев. Пусть он мои войска пропустит в Польшу. Тогда начнется новая страница украинской военной историй.

Но ты же “понимаешь секретность этой миссии. Если об этом узнает первый или второй, то и с Хруща и с меня генеральские погоны снимут вместе с головой”.

Коли ми стали прощатися, до палати зайшов начальник фронтового госпіталю, полковник медичної служби. Ватутін до нього:

– Береги его. Головой отвечаешь. У меня есть важное задание.

Начальник госпіталю сказал, щоб командувач на мене особливо не розраховував, бо у мене дві кістки перебиті, можливо, доведеться ампутувати ногу.

– Что?! – вигукнув Ватутін. – Я тебе голову ампутирую!

Потім мені дівчина, капітан медичної служби, передала слова начальника госпіталю: “Этого засранца надо первым эшелоном отправить в глубокий тыл. Не знаю, как его нога, но головой жертвовать я не собираюсь”.

Після цього мене відвезли на вокзал, занесли на носилках у санітарний поїзд і відправили аж у Свердловськ”.

Незважаючи на те, що за визволення Києва понад тисячі солдатів і офіцерів Першого Українського фронту було присвоєно звання Героя Радянського Союзу, сам командувач такої нагороди не удостоївся. Скажете, занадто багато жертв було під час форсування Дніпра і взяття Києва. Так. Але хіба Сталін коли рахував жертви? Очевидно, Верховний Головно-командувач запідозрив у Ватутінові навіть потоптану пам'ять роду, український сентимент. Після смерті Ватутіна командувачем Першого Українського фронту було призначено маршала Жукова, який ненависно ставився до українців. З його приходом звільнили з посади командувача 60-ї армії, українця, генерал-полковника Івана Черняховського, нібито у зв'язку з призначенням командувачем Західним (Третім Білоруським фронтом).

У район села Мілятина, де було поранено Ватутіна, перекинули частини військ НКВД, почалися зачистки, під час яких полягло чимало повстанців та мирних жителів, які випадково потрапили під вогонь. За 20 днів квітня 1944 року було проведено 65 чекістсько-військових операцій, під час яких знищено 1 129 “бандитів”.

Це був приклад того, як треба ставитися до українців, до УПА. Ватутін, очевидно, засумнівався у цьому, і за цей сумнів розплатився життям.

Українська газета плюс. 05.03.2008 р.

УКРАЇНА У ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ (статистична довідка)

Кількість українців у частинах Червоної Армії:

Всього українців у Червоній армії – 6 мільйонів.

Кінець 1943 – поч. 1944 року:

1 Український фронт – 200 тисяч українців

2 Український фронт – 66 352 українців

3 Український фронт – 140 882 українців

1944 рік – частка українців сягала 80% всього особового складу.

**Втрати українців у Другій Світовій війні
(зокрема, в радянсько-німецькій)**

У війні загинув кожний п'ятий українець.

Серед фронтовиків уціліло тільки 3% з загальної кількості.

Всього загинуло **7 мільйонів українців**
(росіян – **1,8 мільйона**)

Військовополонені – всього 5,7 млн. осіб.

Щоденно у таборах військовополонених помирало 2 500 осіб. Всього у полоні загинуло 3,7 млн чоловік, щонайменше третина – українці.

Населення Києва зменшилося за 1941–1943 рр. у 5 разів, залишилося тільки 180 тисяч.

Вивезено (остарбайтери) – 2 млн. осіб.

Зруйновано 700 міст (40% всіх міст СРСР), 28 000 сіл.

Спалено 319 тисяч господарств, на Лівобережній Україні зруйновано що четверту хату.

Виведено з ладу 10 магістральних залізниць, 5,6 тисяч мостів, зруйновано 33 тисячі шкіл, технікумів, 18 тисяч мед установ.

Українцями було багато знаменитих командирів – Йосип Апанасенко, Андрій Єременко, Михайло Кирпонос, Родіон Малиновський, Яків Черевиченко, Семен Тимошенко, Іван Черняховський, Іван Кожедуб, Микола Попель (єдиний, хто зміг затримати просування німецьких танків у червні–липні 1941 року), Георгій Кулик, Костянтин Москаленко, Дмитро Лелюшенко, Павло Рибалко, Яків Федоренко, Р. Деревянко.

Всього – бл. 300 генералів.

Українці отримали 2,5 мільйонів бойових нагород (з 7 млн).

Частка українців серед Героїв Радянського Союзу – 18,2 %, з 115 двічі Героїв Радянського Союзу – 35 українців. Серед них – О. Берест, який підняв прапор над Рейхстагом.

Ці втрати могли бути значно меншими, якби не тактика радянського вищого командування, яка знайшла своє відображення у наказі Ставки “Ни шагу назад!”, яким заборонявся відступ. Для стримування відступаючих з працівників НКВД створювалися так звані “заградотряди”, чиїм завданням було зупиняти відступаючих

кулеметним вогнем. Також пошиrenoю була практика піхотних наступів без належної артилерійської підготовки та авіаційної підтримки, що вело до колосальних невиправданих жертв.

У світлі вищеподаних фактів слова прем'єр-міністра Росії Путіна В.В. (заява про те, що Росія перемогла б у війні сама – без України та інших республік колишнього СРСР, що саме Росія мала найбільші втрати тощо) є цинічним блузнірством і зневагою пам'яті усіх загиблих – не тільки українців, а й інших народів тодішнього СРСР: білорусів, грузинів, представників азіатських народів; а також загиблих вояків союзних країн: Польщі, Англії, США, Франції, Чехії, Словаччини – як тих, які воювали на фронтах, так і тих, які боролися у підпільних рухах Опору.

2010 р.

Україна в огні

Міхаель Віттманн (Michael Wittmann) — німецький танкіст-ас Другої світової війни, гауптштурмфюрер СС. Один з найрезультативніших танкових асів Другої світової війни (знищив 138 танків та САУ)

Києво-Печерська лавра 1941 р.

Підірваний Дніпрогес за наказом Сталіна 18 серпня 1941 року.
В результаті вибуху загинуло 1,5 тис. німців
та 120 тис. червоноармійців і цивільного населення.